

**“GERİ ZEKALİ ÇOCUKLARIN VE GENÇLERİN SOSYAL BÜ-  
LEŞMESİ” KONULU AVRUPA ÜLKELERİ İÇİN 27 HAZİRAN-  
7 TEMMUZ 1976 TARİHLERİ ARASINDA FİNLANDIYA-HYVİN-  
KAA DA YAPILAN SEMİNER ÇALIŞMALARI**

**I**

Yazan: Dr. Doğan ÇAĞLAR

“Geri Zekâlı Çocukların ve Gençlerin Sosyal Bütünleşmesi” semineri Birleşmiş Milletler Sosyal İşler Bölümünün Geneva Bürosu tarafından organize edilmiş ve Finlandiya Hükümetinin Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığı ile adı geçen örgütün işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

Seminer Finlandiyanın Başşehri Helsinkiye 170 km. uzaklıkta Hyvinkaa şehrinde Rantasipi Motelde 27, Haziran – 7 Temmuz tarihleri arasında Cumartesi Pazar günleri dahil 11 gün devam etmiştir.

Seminere Avusturyadan 3, Belçikadan 3, Danimarkadan 3, Finlandiyadan 7, Federal Almanyadan 5, Macaristandan 1, İrlandadan 1, İtalyadan 5, Lüksemburgdan 1, Hollandadan 4, Norveçten 2, İspanyadan 2, İsveçten 2, İsviçreden 2, Türkiye den 1, İngiltereden 6, Yugoslavyadan 6, olmak üzere 17 Avrupa Ülkesinden 54 delege katılmıştır. Delegeler mesleklerine göre Tıp doktorları, Psikiyatristler, Özel eğitim kurumu yöneticileri, Üniversite öğretim üyeleri, Geri zekâlı çocuklara mahsus okul ve sınıflarda görevli öğretmenler, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, Sosyologlar ve eğitimcilerden oluşmuştur. Delegelerin çeşitli düzeylerde yetişmiş ve farklı profesyonel meslek gruplarına mensup olması geri zekâlılığın tıbbi, sosyal psikolojik, eğitim yönünden incelenmesine ve tartışılmasına olanak vermiştir.

*Seminerin Kapsamına Giren Konular:*

Seminer konuları daha önceden hazırlanmıştır. Öncelikle 4 ana konunun tartışılması planlanmış ve bu konular alanda bilgili görülen kimselere incelettirilip ayrıntılı birer rapor hazırlattırılmıştır. Bu dört ana konu şunlardır.

- I. Geri Zekâlı çocukların ve Gençlerin İhtiyaçları ve Hakları: Koruma, güvenlik, tıbbi bakım, Özel Eğitim, işverme ve işe yerleştirme.
- II. Geri Zekâlı Çocukların Sosyal Bütünleştirilmesi: Bütünleşmenin tanımı, niteliği ve bunun programlar ile topluma kabul ettirilmesi.
- III. Yeni Yetme Geri Zekâlıların, Normal İnsanların Toplumunda Yetişkin Hayatına Hazırlama.
- IV. Geri Zekâlı Çocukların ve Yeni Yetmelerin Sosyal Bütünleşmesini Düzenlemek ve Gerçekleştirmek İçin İzlenecek Eğitim Politikası, Sağlanacak İdari ve Personel Gereklere.

#### *Seminerin Genel Çalışma Şekli:*

Seminer 27 Haziran 1976 günü başlamıştır. Seminerin çalışma saatleri Cumartesi dahil sabahları saat 9:00 – 12.30 öğleden sonra 14:00–17.30 arası olarak planlanmış ve uygulanmıştır. Pazar günü ise Finlandiya da her çeşit ve yaşta özel eğitime muhtaç çocukların bakımı ve eğitiminin yapıldığı bir özel eğitim kurumu ziyaret edilmiş, eğitim çalışmaları izlenmiş ve tartışılmıştır.

Seminer çalışmaları genellikle Genel Toplantı “Plenary Session” Grup Tartışma Toplantıları olmak üzere iki bölümde sürdürülmüştür. Ayrıca normal çalışma saatleri dışında ihtisas grupları oluşturulmuş, özel konular bu ihtisas gruplarında tartışılmış ve sonuçlar delegelere İngilizce ve Fransızca dillerinde birgün sonra yazılı-tekser edilmiş olarak dağıtılmıştır. Genel Toplantılara tüm delegeler katılmıştır. Genel toplantılarda önce seminerde konu olarak seçilen IV ana konu tüm delegelere sözlü olarak sunulmuştur. Bu sunu aynı anda İngilizce ve Fransızca olarak iki dilde tercüme edilmiştir. Tercümeler ve sözlü sunular çok başarılı olmuştur. Sunulan tebliğler seminere katılacak tüm delegelere, seminer başlamadan en az 1 hafta önce yazılı olarak İngilizce ve Fransızca olarak adreslerine; Semineri düzenleyen Birleşmiş Milletler Geneva Bürosunca, muntazaman postalanmıştır. Ayrıca aynı konularda hazırlanmış raporlar seminerin yapıldığı yerde tüm delegelere özel muhafazalar içinde tekrar dağıtılmıştır. Bu suretle delegelerin seminerde tartışılacak konularda tam bilgi sahibi olmaları ve tartışmalarda aktif katılımında bulunmaları sağlanmıştır.

Bunlara ek olarak seminere katılan ülkelerde özellikle geri zekâlı çocuklar ve gençlerin eğitimleri konusunda yapılan çalışmaları

yansıtan yayınların birlikte getirilmesi ve delegelere dağıtılması sağlanmıştır. Bu suretle 17 Avrupa ülkesinde bu konuda yapılan çalışmalar hakkında ayrıntılı bilgi edinmek imkânı hasıl olmuştur.

Bazı delegeler ülkelerinde yapılan eğitim öğretim çalışmalarını yansıtan kısa metrajlı filmler, slideler (slytlar) ve renkli resimler getirmişlerdir. Normal çalışma saatları dışında bunları görmek isteyenler için özel odalarda özel şartlar hazırlanmıştır. Finlandiya da bu mevsimde gece de olmadığı için aşağı yukarı hergün 20 saatin bu konuda çeşitli bilgi alışverişi için ayrılması olanağı yaratılmıştır.

Seminerde genel toplantılarda tartışılacak ve tartışılan tüm raporlar ile özel gruplarda yapılan çalışmaların sonuçları günü gününe tüm delegelere yazılı olarak verilmiştir.

### *Konuların İşleniş Şekli*

Seminerin kapsamına giren konular yukarıda belirlenen sıraya göre önce genel kurul toplantısında sunulmuştur. Bu sunular o anda Fransızca ve İngilizce olarak tercüme edilmiştir. Ayrıca delegenin aynı konuşmayı izlemesi için metin yazılı olarak delegelere istediği dilde olmak üzere dağıtılmıştır.

Sözlü sunudan sonra konunun genel kurulda ilk tartışılması yapılmıştır. Her konunun genel kuruldaki ilk sunu ve tartışmasından sonra o konuda tüm delegeler 4 gruba ayrılmıştır. Dört gruptan biri özellikle Fransızca bilenlerden, biri hem Fransızca hem İngilizce bilenlerden, ikiside yalnız İngilizce ve kendi ana dilini bilenlerden oluşmuştur. Her konunun çeşitli yönleri burada küçük gruplarda tekrar incelenmiş ve genel kurul toplantısında tartışılmak üzere birer rapor hazırlanmıştır. Bundan sonra 4 grubun her konuda hazırladığı özel raporlar tekrar genel kurulda o grubun sözcüsü tarafından sunulmuş ve tartışılmıştır. Bu suretle her konu ayrıntılı olarak incelenmiş, tartışılmış fikir birliği yapılan hususlar ile fikir birliğine varılamayan tüm hususlar saptanmıştır. Saptanan bu hususlar ayrıca genel bir rapor haline getirilmiştir.

### *Seminerde Alınan Sonuçlar ve Yapılan Tavsiyelerin Özeti.*

Bu özet seminerin son günü tartışılmış ve rapor haline getirilmeden tartışmaların ışığı altında gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra son rapor şekline getirilmiştir.

### *Organizasyon*

1. Seminerde tartışılacak 4 ana başlık altında hazırlanan raporlar önce Genevada Birleşmiş Milletler Sosyal İşler Bölümü Bürosu, Uluslararası Mesleki Rehabilitasyon ve Sosyal Bütünleşme Çalışma Bürosu ve New York da Geri Zekâlı Çocuklar ve Gençler Sosyal ve Ekonomik Durumları ile ilgili Birleşmiş Milletler Sekreterliğinin tasvibinden geçmiştir.
2. Birbiri ile ilgili olan 4 rapor önce Genel Toplantıya sözlü olarak sunulmuş, sonra küçük gruplarda görüşülmüş ve tekrar genel toplantıda tartışılmıştır.
3. Seminer de ayrıca ele alınması istenen konularda özel ilgi grupları oluşturulmuş bu gruplar ilgilendikleri konuları tartışıp özel raporlar hazırlamışlar ve genel kurulda tartışmaya sunmuşlardır. Bu özel ilgi gruplarının hazırladığı raporlar da genel kurulda tartışılmıştır.
4. Birleşmiş Milletlere sunulacak son rapor için sunu konuşmaları ve raporlarının 7-12 paragraflık kesin özeti seminere katılanların tasvibi ile genel raportör tarafından yapılmıştır. Bu özet genel kurul toplantısında görüşülmemiştir.
5. Dört ana konu ve özel ilgi gruplarının Birleşmiş Milletler ve Semineri Yöneten Komite -(Steering Committee)- tarafından oluşturulmuştur. Hem özel ilgi gruplarının hem dört ana grubun tartışmalarının aynı mantıki sırayı izlemesi için her iki bölümün aynı yapıda olmasına özel bir özen gösterilmiştir. Fakat gruplarda genellikle ortak esaslara yer verilmesine rağmen gerek serbest gerekse özel ilgi gruplarındaki tartışmalar da üstüste gelen tekrarlar kaçınılmaz olmuştur. Mamafi sonuçlar ve tavsiyeler birleştirilmiş ve bir dereceye kadar yeniden düzenlenmiştir.
6. Tartışmalar sırasında ileri sürülen her görüş ve tavsiyeye özette yer verilmemiştir. Ancak seminere katılanlar tarafından önemli görülen ve kabul edilen görüşler özette yer almıştır.

### *Sunulan Tebliğler*

1. Seminerin ilk açış konuşması ev sahibi olan Finlandiya Hükümetinin Sağlık ve Sosyal İşleri Bakanı Sayın Bayan Pirko TYOLAJARVI tarafından yapıldı. Sayın Bakan Özellikle

Finlandiya ve diğer kuzey baltık ülkelerindeki geri zekâlılar için gereken hizmetlere değindi. Finlandiya hükümetinin çok yakın bir zamanda da geri zekâlılar için gerekli hizmetleri tam sağlayacak kanunu çıkaracağını ve finansmanı sağlayacağını açıkladı.

2. İkinci konuşma Birleşmiş Milletler Sosyal İşler Bölümü Direktörü Bay Jean ILIOVICI tarafından yapıldı. Sayın ILIOVICI Birleşmiş Milletlerin son zamanlarda geri zekâlılarla ilgilendiğini ve 1971 yılında kabul ettiği "Geri Zekâlı Kimseselerin Hakları Beyannamesi" ile bu konuda yararlı bir adım attığını belirledi. Konuşmacı ilk günlerden itibaren geri zekâlıların yakın çevresindeki diğer kimseler tarafından sıcak kabul görmesinin onların tüm gelişimleri için büyük bir önem taşıdığına değindi. Gelişen ülkelerde geri zekâlıların sosyal bütünleşmesi için yapılacak çabaların çok masraflarla yapılan aynı eğitim çalışmalarından daha yararlı olacağını açıkladı. Seminerde ev sahipliğini kabul eden Finlandiya Hükümetine Birleşmiş Milletler adına teşekkür etti.
3. Geri Zekâlılar Karkulla Merkez Enstitüsü Müdürü ve Seminerin yöneticisi sayın Mr. Lasse WECKROTH konuşmasında "Sosyal bütünleşme grupları kendi özel ihtiyaçlarının karşılanmasında onları güçlü kılmalı ve kültürden kültüre farklı olmalı, düşüncesini ileri sürdü. İsveçte yapılan değişik sosyal bütünleşme denemelerinden örnekler verdi ve pratik uygulamaya dönüştürülemeyecek teorik çözüm yollarının adapte edilmesine karşı olduğunu belirtti. Normal bir okulda görevli tüm öğretmenlere geri zekâlılar konusunda yeterli bilgi verilmede ve onlarda geri zekâlı çocuklara karşı olumlu tavırlar geliştirmeden geri zekâlı çocukların normal sınıflara alınması veya bu okullarında özel sınıflar açılmasının sosyal bütünleşme açısından yararlı değil zararlı olabileceğini denemelerden verilen örneklerle açıkladı. Seminerde, yasal ve sosyal zorlamalardan çok uygulamada herkesin katılımının sağlanacağı Sosyal Bütünleşme nasıl başarılabilir? sorusunun cevabı verilmelidir önerisinde bulundu.
4. Finlandiya, Sosyal Refah Milli Kurulu Sakatların Refah Bölümü Müdürü Sayın Bay Antti-Veikko PERHEENTUPA ilk sunu konuşmasında geri zekâlıların eğitimlerinin toplumdaki anlamı ve önemini anlattı. Konuşmacı birçok ülkelerde kötüleşen ekonomik duruma işaret edip, geçmişte geri zekâ-

lılar için bol kaynaklar kullanan çok para ve büyük çabalar harcayan ülkelerinde geri zekâlıların sorunlarını çözemediklerini, çeşitli gelir kaynaklarına ve yeterli nicelik ve nitelikte uzmanlara sahip büyük ayrı enstitülerin sosyal bütünleşmede çok az etkili olduklarını, geri zekâlılar için sığınacak bir yer aramaktan çok yeni amacın onları toplum içinde bütünleştirmek olduğunu çeşitli uygulamalardan örnekler vererek açıkladı.

### *Seminerde Sunulan Konular*

#### *I. Konu:*

Geri Zekâlı Çocukların ve Gençlerin Hakları ve İhtiyaçları: "Koruma, Emniyet, Tıbbi bakım, Özel Eğitim ve İş Bulma Olanakları" tebliği Yugoslavya, Zagreb Üniversitesi, Özurler Bilmi Fakültesi Profesörü Sülejman Masovic tarafından sunulmuştur.

Prof. Sülejman Masovic'in tebliğinde sunduğu hususlardan öncelikler ve önemle üzerinde durulması gereken üç husus genel kurulun tasvibinden geçmiştir. Bu üç husus şunlardır.

1. Geri Zekâlılara karşı toplumun ön yargılarının ve tavırlarının değiştirilmesi.
  2. Geri Zekâlıların eğitim ihtiyacı ve pratik olarak gerçekleştirme yolları.
  3. Geri Zekâlılığın ortaya çıkarılması ve önlenmesi ihtiyacı.
1. Geri Zekâlılara karşı toplumun ön yargılarının ve tavırlarının değiştirilmesi:

Geri zekâlının bütünleşme için hazırlanması sosyal bütünleşme için birşey sağlamaz. Öncelikle geri zekâlılara karşı toplum önyargılarının üstesinden gelinmesi ve onların kabul edilmesi gereğine toplum inandırılmalıdır. Toplumu oluşturan bütün önemli alanlar ve yapılarda hatta geri zekâlı çocukların ana babaları ve onlarla birlikte çalışan profesyonel, uzman kişilerde geri zekâlı çocuklara karşı tavırlarını kendi kendilerine değerlendirmelerine ve değiştirmelerine özen gösterilmelidir. Geri zekâlı çocuklara karşı tavır şekillendirme ve ön yargıların şekillendirilmesinin önlenmesine, mümkün olduğu kadar erken yaşlarda başlanılmalıdır. Bu hususun her seviyedeki okulda özellikle geri zekâlı çocukların devam ettikleri okulların öğretmenleri ile öğrencilerinin de geliştirilmesine ve gerçekleştirilmesine önem verilmelidir. Bu konuda

halka açık bilgi veren basın, televizyon, radyo, gazete, mecmua, sinema, halk ve ana babalar için çeşitli toplantılar, konferanslar v. b. gibi eğitim araçlarından azami derecede yararlanılmalıdır. Geri zekâlıların özel ayrı okullarda ve enstitülerde özel olanaklar sağlanarak eğitilmesi sosyal bütünleşmeyi engeller, normal insanlar ile özürli kişiler arasında kalkan koyar ve onların birbirleri ile iletişim, etkileşim kurmalarına mani olur. Geri zekâlılara karşı olumlu tavır ve davranış değişikliklerine en ufak bir yardım sağlayamaz. Her sosyal etkinlikte ilk ve ön gerek o konuda halkın bilgi sahibi olmasıdır. Geri zekâlı grupların kendi aralarında, geri zekâlılar ile normal çocukların oluşturdukları gruplar arasında olumlu ilişki yaşantılarının sağlanması için sağlıklı çevre ve sosyal havanın yaratılması ve geliştirilmesi gerekir. Geri zekâlı çocukların normal çocuklara mahsus okullardaki sınıflara devam ettirilmesinin ve bütünleştirilmenin yararları ve zararları tartışılabilir. Bu bütünleşme uygulaması ya az sayıda normal çocuk bulunan sınıflar da yahutta normal okullarda geri zekâlı çocuklar için açılan özel sınıflarda yapılmalıdır. Fakat sosyal bütünleşmede herkesçe kabul edilen ilk koşul hem normal hemde geri zekâlı çocukların eğitim öğretimlerinin aynı yönetim bakanlık ve merkezi otorite örgütüne bağlı olarak yürütülmesidir. Ayrı otoritelere bağlı olması düşünülmemelidir. Zaruri olarak bazı ağır derecede geri zekâlılar ayrı enstitülerde korunmalarına rağmen dinamik, ve birleştirilmiş eğitim politikası sosyal bütünleşme için hayati derecede önemlidir.

#### *Geri Zekâlılığın Önlenmesi ve Ortaya Çıkarılması:*

Geri zekâlılığın önlenmesi, ortaya çıkarılması ve erken yardım, özürün etkisinin azaltılması ile çok yakından ilişkilidir. Özür ne kadar hafif ve özürli sayısı ne kadar az ise, sosyal bütünleşme için gerekli tüm görevler okadar kolay olacaktır. Geri zekâlılığın önlenmesi ve ortaya çıkarılmasının sosyal ve tıp olmak üzere iki yönü vardır. Bu konuda 1969 da Birleşmiş Milletler doğumdan önce ve doğumdan sonraki devrelerde muayeneler ve önleyici ilaçları önerdi. Bu cümleden olmak üzere Rubellâ (Alman kızamığı) aşısı ve genetik görüşmelerin geri zekâlılığın önlenmesinde önemli araçlar olduğu kabul edilmektedir. Aminocentesis in mongoloizmden doğum öncesi korunmada yararlı ve pahalı bir korunma şekli olduğu söylenmektedir. İlk yıllarda geri zekâlı çocukların ortaya çıkarılmasında ve geri zekâlılığın önlenmesinde tıp doktorları ve hemşirelerinin ilk danışma kaynağı olarak önemli rol ve sorumluluğu olduğu bunların yanında sosyal hizmet uzmanlarının da bu konuda büyük sorumluluklar alması gereği tartışılmaz.

kabul edilen bir husus oldu. Geri zekâlılık ve diğer özürlü durumların ortaya çıkarılması tüm çocukların doğumdan hemen sonra profesyonel meslek mensupları (doktor-hemşire, sosyal hizmet uzmanı) tarafından görülmesi ve ana babayı yöneltmek için bilgi verici bir danışma kaynağı olması bütün delegeler tarafından çok yerinde görüldü. Ancak toplantıya katılan ülkeler bunun kanunen zorunlu hale getirilmesinde farklı görüşler ortaya attılar, çünkü toplantıya katılan ülkelerin bazıları her doğumu hastanede yaptırma ve her yeni doğan çocuğa bu hizmeti kolaylıkla götürecektir düzeyde tıp hizmetlerini geliştirmişti. Her doğumu hastanede yaptırma olanağı bulamayan diğer ülkelerde bunun kanunen zorunlu hale getirilmesi istenmişti. Erken teşhis için doğan her çocuğun doğumu izleyen en kısa zamanda tıp ve sosyal hizmet uzmanları tarafından görülmesi hususunun sağlanması gereği, her ülkenin kendi politik ve kültürel durumuna uygun bir şekilde; bu hizmetin, verilmesi önemle belirtildi. Resmi kurumlar ve kuruluşlar yanında bu hizmeti yapacak gönüllü kimselerin özel bir şekilde yetiştirilmesi genel kurulca tasvip edildi. Prof. Sülejman Masovic'in tebliği üzerinde tartışmalardan son kabul edilen husus ana babanın bu konudaki sorumluluğu ve rolü idi,

Ana baba çocuğun gelişiminde temel sorumluluğu yüklenen ve yürüten kimselerdir. Bunların da uzman olarak görülmesi ve uzmanlaştırılması gerekir. Diğer uzmanlar ne zaman mümkün olursa ana baba ile birlikte çalışmalı ve onları çocukla çalışmada daha becerikli yapmalıdır. Bu profesyonel kimselerin hizmetleri ana babanın bağımlılığını azaltacaktır. Görüşü genel kurulun onayını kazandı.

### *Konu II:*

“Geri Zekâlı Çocukların ve Gençlerin Sosyal Bütünleşmesi” konulu olan II. tebliğ İsveç Uppsala Üniversitesi Sosyoloji Enstitüsünden Bay Marten Söder tarafından sunuldu.

Serbest konuşmalarda aileye doğmatik yaklaşımlardan çok sıcak ve içten insanlık ilişkilerinin daha önemli olduğu telkin edildi. Aile çocuğu açık ve gizli olarak reddediyor ve bu sıcak ilişkileri sağlayamıyorsa çocuğa sıcak ilgi ve sevgi gösteren bir değişik aile bulunmuş olmalıdır. Bazı ülkeler ailenin öneminin azaldığını bildirdiler. Sosyal bütünleşmenin mi yoksa toplumun tavırlarının mı değiştirilmesinin önce gelmesi gerektiğine karar vermek konusu üzerinde farklı görüşler ortaya atıldı. Bu konu tavuk mu yumurtadan, yumurta mı tavuktan çıkar durumuna dönüştü. Ancak tebliğ sunan Bay Söder “tavırların



değiştirilmesinde en etkili yol sosyal yapılarda değişik yapmaktır.” diyerek konuyu özetledi.

Konunun genel kurulda ilk tartışılmasını, gruplarda görüşülmesi izledi. Grup görüşmelerinde konunun birbiri ile içiçe girmiş olan üç esas noktası üzerinde duruldu. Her grup öncelikle sosyal bütünleşmeden ne anlaşıldığının ve değişik tanımların üzerinde tartıştı. Sosyal bütünleşmenin çok çeşitli tanımları yapıldı. Bu tanımlar aşağı yukarı seminere katılanların sayısı kadar farklılaştı. Fakat ortak konu geri zekâlılar ile diğerleri arasındaki eşitsizliği azaltmak idi. Bütünleştirmenin çok zor olmadığı hafif geri zekâlılar ile bütünleştirmede daha çok güç problemler çıkaracak ağır ve çok ağır geri zekâlılar arasında bir farklılık olmalıdır. Ancak bu ağır ve çok ağır geri zekâlıların ihmal edilmesi ve ayrılması anlamına gelmemelidir.

Bütünleşmenin teşvik edilmesi ve sağlanmasına ilişkin birçok pratik yöntemler tavsiye edildi. Önce toplum ile geri zekâlı karşılıklı olarak bağdaştırılmalıdır.

Toplumun normal ve geri zekâlı kesimlerinde olumlu adımlar atılmalıdır. Delegelerin bir kısmı geri zekâlıların toplum gereklerine uygun bir şekilde eğitilmesini ve bu suretle toplum tarafından genellikle kabul edilecek davranışlar geliştirilmesini önerdiler. Delegelerin diğer kısmı ise birinci tebliğde değinilen konularla birlikte çok faydalı görülen aile ve aileyi destekleme, topluma geri zekâlılığın gerçek niteliği hakkında geniş bilgi vermek suretiyle sosyal bütünleşmeye mümkün olduğu kadar erken yaşta başlanılmasını, sosyal bütünleşmeyi ve kişisel yürütmeyi gerçekleştirmek için geri zekâlıları fiziki, fonksiyonel ve kişisel bağlantı ve ilişkiler için yeterli kılmayı önerdiler.

Aynı zamanda devlet tarafından karşılanması gereken ve halen ana babaya yüklenmiş bulunan mali külfetler ve hem Avrupa hem diğer ülkelerde uygulanan azınlık grupları, özür grupları ve ırksal azınlık gruplarının ayrılması gibi gizlenen faktörlere ve benzerliklere de değinildi. Bunların da sosyal bütünleşmede dikkate alınması delegelerin tümüne yakın bir çoğunluğu tarafından onaylandı ve eğitimde önemle dikkate alınması kabul edildi.

Tartışma grupları daha önceki tartışmalar sırasında delegelerin çoğu tarafından önemle ortaya atılan üçüncü konunun görüşülmesine döndü. Bu konu “Mevcut eğitim sistemlerinde sosyal bütünleşmeyi sağlayacak değişik tekliflerin şekillendirilmesi” idi. Delegeler bu konuda farklı fikirler ortaya attılar. Konu derinliğine tartışıldı. Birinci ko-

nuda olduğu gibi denemek üzere geri zekâlı çocuklar ile diğer çocukların eğitiminin aynı Bakanlık ve aynı merkezi bir örgütün sorumluluğu altında yürütülmesi onaylandı.

Her ülkenin sosyal, ekonomik, kültürel ve politik durumları ve şartları eğitimde bütünleşme konusunda yapacağı girişimleri etkileyecektir ve etkiler. Ancak değişik sistemlerin değerlendirilmesi, seminer ve benzeri çeşitli yöntemlerle bilgi alış verişi ve birlikte çalışmanın sağlanması uygun olacaktır. Bu suretle tüm bütünleşme, kısmi bütünleşme ve ayrı yapılan eğitim uygulamasından alınan pratik sonuçlar görülecek, kıyaslanacak ve çocukların ihtiyaçlarına en uygun düşen milli bir model bulunacaktır. Delegeler arasında iki tür bütünleşmeden bahsedilmiştir.

### 1- Tüm Bütünleşme (Total İntegration)

Geri zekâlı çocukların diğer çocuklarla aynı okulda, aynı sınıfta, aynı şartlar altında eğitim görmesidir. Bu yöntem delegelerin büyük bir kısmı tarafından desteklenmiştir. Yalnız geri zekâlı çocuk bulunan sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılması temel şart olarak kabul edilmiştir.

### 2- Kısmi Bütünleşme (Partial İntegration)

Geri zekâlı çocukların diğer çocuklarla aynı okulda fakat ayrı özel sınıflarda eğitim görmesidir. Bu eğitim uygulamasında geri zekâlı çocuklar ayrı bir sınıfta özel yetişmiş bir öğretmen tarafından eğitim öğretime tabi tutulacak, fakat küçük ve büyük dinlenmelerde diğer çocuklarla birlikte bulunacaktır. Birlikte oynayacak, birlikte spor yapacak, birlikte yiyecek birlikte gezecektir. Okulun sınıf dışındaki diğer olanaklarını diğer çocuklarla ortaklaşa kullanacaklardır. Kısmî bütünleşme de bir sınıf taki öğrenci sayısı 14 ü geçmeyecektir. Ancak yaşı, yetenek seviyesi yönünden özdeşlik - homo jenlik - bozuldukça ona oranlı olarak bir sınıftaki öğrenci sayısı azaltılacaktır.

Geri zekâlı çocukların eğitimlerinde üçüncü bir eğitim uygulaması "Ayrı Eğitim" dir. Bu yöntem geri zekâlı çocukların diğer çocuklardan tamamen ayrılmış bulunduğu özel okullarda verilen eğitimidir.

Bu yöntem tüm delegeler tarafından kesinlikle reddedilmiştir. Ancak hiçbir yere yerleştirilmesi olanağı olmayan vakalar ile çok ağır derecede geri zekâlı çocuklar için bu tip eğitim kurumlarının düşünülmesi delegelerin bir kısmı tarafından tasvip görmüştür. Bir kısmı ağır ve çok ağır derecede geri zekâlı olanların da sosyal bütünleşmelerinin sağlanması gerektiğini savunmuşlardır.

Geri zekâlı çocukların eğitimlerine öğretmenlerin önemli rol oynadıkları tüm delegelerin birleştikleri bir konu olmuştur. Geri zekalı çocukların sosyal bütünleşmesi için yapılacak eğitimde en önemli bir mevkii ve sorumluluğu olan öğretmenin bu konuda yetiştirilmesi gerekir. Hangi tip okulda görev yaparsa yapsın her öğretmenin geri zekâlılar konusunda temel bir eğitim alması gereklidir. Ancak geri zekâlı çocuklarla çalışan ve çalışacak olan öğretmenlerin yeterli düzeyde teorik ve uygulamalı bir eğitim alması konusu tartışılması yadırganacak kadar tüm Avrupa Ülkelerinin kabul ettiği bir gerek olarak görülmüştür. Fakat özellikle geri zekâlı çocuklarla çalışan öğretmenlerin yaptıkları işin güclüğü ile oranlı olarak farklı maaş almaları görevde kalmaları için gerekli görülmüştür. Bu farklılığın en az yüzde elli, yüzde ikiyüz olması gerektiği savunulmuştur. Ancak bu konunun her ülkenin şartlarına ve öğretmenin yaptığı görevin ağırlığına göre ayarlanması gerektiği delegelerin tasvibini kazanmıştır.

Ayrıca geri zekâlılarla çalışan öğretmenlerin alandaki yenilikleri öğrenmesi için bilgi tazelemesini amaçlayan hizmet içi eğitim etkinliklerine katılmasının mutlaka sağlanması gerektiği önemle belirlenmiştir.

Her ülkede zorunlu eğitim yaşı ve düzeyi farklı olarak uygulanmaktadır. Bazı ülkeler azınlık gruplarını ve her seviyede geri zekâlıları kapsamına alan zorunlu ve parasız eğitim uygulaması yapmaktadır. Bazı ülkeler geri zekâlılar arasından sadece hafif derecede geri olanları zorunlu eğitim kapsamına almakta, ağır ve çok ağır derecede geri zekâlı olanları zorunlu ve serbest eğitim kapsamı dışında tutmaktadır.

Hem genel kurul hem de grup tartışmaları sırasında tüm delegeler bu konuyu derinliğine tartışmış her düzeydeki geri zekâlıların zorunlu, serbest eğitim kapsamına alınması, yapılacak eğitim uygulamasının herkesin durumuna ve bireysel ihtiyaçlarına uygun düşecek şekilde esnekliklere sahip olması gereği kabul edilmiştir. Durumuna bakılmaksızın herkese yaşadığı sürece eğitim hakkının verilmesi gereği bir defa daha onaylanmıştır. Hiç bir kimsenin zorunlu eğitim kapsamı dışına çıkarılmamasının tüm Avrupa *ülkelerince* kabul edilmesi bunun tersine bir uygulama varsa en kısa zamanda düzeltici kanuni önlemler alınması önerilmiştir.

Geri zekâlı çocuklarda okul çağından sonra başlayan gençlik devresine geçiş, onlarda şok etkisi yapmakta ve gerileme olmaktadır. Bu geçişin kolay olmasını sağlamak için de gençlik yıllarında eğitime tabi

tutulması gereklidir. Geri zekâlı çocukların yetişkin eğitimi verilen bir bir kuruma yollanarak hafta da bir gün yetişkinlik eğitimi alması uygun olacaktır. Bu konunun ihmali geri zekâlıların çocukluktan gençliğe geçişini çok zorlaştıracak, şok etkisi yapacak ve bazı önemli uyum sorunlarının ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Her ülkenin bu konuda zorunlu eğitim dışına çıksa bile özel tedbirler almasının tavsiyesi kararlaştırılmıştır.

Gruplar toplantılarında seks eğitiminin önemi, geri zekâlılığın önlenmesi, erken teşhis ve düzenli değerlendirmenin önemi üzerinde tartışmalara devam ettiler. Bu konuda yapılacak çalışmalar genel ve ana hatları ile belirlenmeye çalışıldı. Ana ve babaların çalışma kapsamına alınmasının, onların çeşitli materyaller, mali yardımlar ve danışmanlıkla desteklenmesinin en önemli bir sorumluluk olduğu ve bu hususların yeterli düzeyde sağlanması gerektiği tüm delegeler tarafından onaylandı.

### KONU: III

“Yeni Yetme Geri Zekâlıların, Normal İnsanların Toplumunda Yetişkin Yaşamına Hazırlanması” Konulu – III. Tebliğ Belçikâ – Geri Zekâlılara Yardım Derneği Genel Sekreteri Dr. Renee Portray tarafından sunuldu.

Dr. Portray, öncelikle, geri zekâlı çocukların veya gençlerin bir enstitüye yollanması onları gizlemek ve okuldan sonraki yaşamlarını sürdürmek zorunda kalacakları diğer insanlardan oluşan toplumda, sosyal bütünleşmeye tam bir ket vuracağını açıkladı. Geri Zekâlıları Sosyal bütünleşmeye hazırlamanın diğer insanlardan uzak kapalı kapılar arkasında bir enstitüde sağlanamayacağını ancak onlara normal insanlar arasında ilk elden sosyal yaşantılar vermek suretiyle sosyal bütünleşmeye hazırlamanın mümkün olabileceğini belirtti. Diğer insanlarla yaşamak geri zekâlı çocukların yaşamlarına girmedikçe onları bütünleşme konusunda başka yöntemlerle geliştirmek mümkün olmayacaktır fikrini savundu.

Bundan sonra Dr. Portray tebliğinde aşağıdaki hususları açıkladı. “Biz normal olarak yüz ve daha fazla kişiden oluşan toplumlarda yaşamayız. Ana babaya bazı özel eğitim tedbirlerinin sadece özel enstitülerde mümkün ve gerekli olacağı kanısı verilmemelidir. Ana babanın durumu geri zekâlı çocukların sosyal, Psikomotor ve zihin gelişimi için uygun olmadığı ve onları çocukların sağlıklı gelişimi için hazırlamak imkânı sağlanmadığı hallerde tercihan sayıları on kişiyi aşma-

yacak kişilerden oluşan küçük evlerde aile atmosferi yaratmak suretiyle birleştirmek mümkündür. Bütçe düşüncelerine dayalı itirazlarla böyle küçük aile havası sağlanacak birleştirmelerin yenilmesine izin verilmemelidir". Fikirlerini önerdi.

Dr. Portray in tebliği önce genel kurul toplantısında, "Pleenary Session", sonra da gruplarda görüşme konusu oldu. Grup tartışmalarında aşağıdaki hususlar görüldü.

Bugün ekonomik durumdaki gerileme geri zekâlıların işe yerleştirilmesinde olumsuz etkilerde bulunmuştur. Ancak işe yerleştirmede ikinci önemli engelin o ülkenin kültüründe normal gençler için kabul edilen davranışların geri zekâlı çocuklar ve gençlere de eğitim de kazandırılıp kazandırılmaması hususu olmuştur. Normallerle ilişki kurma ve sürdürmede başarılı olanların işe yerleştirilmesi ve sürekli istihdamı mümkün olmaktadır. Bunun için her düzeydeki geri zekâlılar için ayrı enstitü hayatı tercih edilmemelidir. Ancak az nüfuslu bölgelerde bu, kaçınılmaz olabilir. Bu hallerde biraz önce önerilen küçük ev eğitim uygulamasının yapılması yararlı olacaktır. Fakat geri zekâlıların yaşı küçüldükçe evdeki çocuk sayısı azaltılmalıdır. Toplumdaki olanaklar da bu evlerde eğitilen geri zekâlılar için her zaman açık olmalıdır. Sözde bütünleşme olarak anılan küçük ev tipi eğitim uygulamasının bir yerde ayrılma (isolation) olduğu her zaman hatırd tutulmalıdır. Onun için nomallerle her fırsatta iletişim ve etkileşim de bulunmaları sağlanmalıdır. Geri zekâlıların diğerleri ile olan ilişkileri fiziki, fonksiyonel, iletişim ve etkileşime dönüşecek şekil ve düzeyde geliştirilmelidir.

Geriz zekâlı çocuklar ve gençlerle ilgili olan grup tartışmaları iki sorunun cevabını aramak durumunda toplandı.

- 1- Geri Zekâlı çocuklar ve gençler için ihtiyaç duyulan toplum hizmetleri nelerdir ?
- 2- Geri Zekâlı çocuklar ve gençler için ayrı enstitülere ihtiyacımız var mı?

Geriz zekâlı çocuklar ve gençler için toplum hizmetleri konusunda bazı farklı yaklaşımlar oldu. İki grup tamamen pratik bir tutumu benimseyerek geri zekâlılar için gerekli toplum hizmetlerini ve uygulayacak ilkeleri teker teker saptama yolunu izledi. Bu ilkeler tüm halka açık hizmetler için özürülülerin hazırlanmasını kapsamına aldı. Bundan başka geri zekâlıların eğitiminde görev ve sorumlulukları olan çeşitli profesyonel mesleklere mensup uzmanların hem alan planlaması düzeyinde hemde bireysel planlamanın yapılmasında işbirliği yapması

için gerekli ilkeleri de saptadı. Gerçekte aile ve çocuğun ilgi merkezi olması, koordine edilmiş hizmetlerin ana baba ve çocuğun özel ihtiyaçlarını karşılamaya yöneltilmesi en önemli bir ilke olarak kabul edildi.

Geri zekâlıların hoşlanacağı tüm halka ait hizmetlerin ayrıntılı olarak açıklanması gerekir. Özellikle geri zekâlılara açık hizmetleri iki gruba ayırmak mümkündür.

- 1- Temelli Hizmetler. (başka bir sikkı mahallî hizmetler)
  - 2- Özel Hizmetler. (ekseri alan, bölgesel hatta milli hizmetler)
- 1- *Temelli (Mahalli) Hizmetler:* Bunlar
- a. Her çeşit aile desteklemeleri.
  - b. Gündüz bakım ve eğitim hizmetleri (okul öncesi ve ilköğretim seviyesinde)
  - c. Kısa süreli bakım ve eğitim.
  - d. Bayramlar veya ani olarak ortaya çıkan aile durumları için planlanmış hizmetler.

2- *Özel Hizmetler:* Bunlar

- a. Aileyi desteklemek için mali yardımlar.
- b. Mahalli hizmetleri geliştirmek için milli gelirden sağlanacak ek insan gelir kaynakları.
- c. Gerekli kanunların çıkarılması. Bu hizmetlerin sağlanması için milli meclisler gerekli çalışmaları yapmalıdırlar.
- d. Azınlıkta kalan ağır geri zekâlılar ve çift özürülüler için gerekli özel gündüz bakım ve eğitim hizmetleri ile rehabilitasyon merkezlerinin kurulması.

Bu hizmetlerin bölgesel ve milli düzeyde sağlanması için devletçe yardım yapılması ve milli meclislerin istenilen çalışmaları zaman geçirmeden tamamlaması gerekir.

İkinci sikk yaklaşım önleyici olarak bedensel, ruhsal ve sosyal toplum bakımını dikkatle gözden geçirmek olmuştur. Bu bazı hallerde birinci ve ikinci tebliğ konularının derinliğine tartışılmasına dönüşmüştü.

Üçüncü sikk başka bir yaklaşım toplum hizmetlerinin amaçları ve bu amaçlara ulaşmak için genel anlamda pratik yardımları dikkatle düşünmek ve saptamak oldu. Bu konuda delegelerden bazıları, eğer

geri zekâlı çocukların ve gençlerin problemleri normal çocukların ve gençlerin problemlerine uygunluk, benzerlik gösteriyor ve geri zekâlıların eğitiminde gerekli görülen profesyonel hizmetleri çok az gerektiriyorsa, bu sorunlar normal sayılmalıdır, fikrini savundular. Fakat bu fikir tüm delegeler tarafından kabul görmedi. Bu konuda fikir birliği sağlanamadı. Çünkü, eğitilebilir düzeyde hafif geri zekâlı çocuklar ve gençler dahi toplum tarafından normaller için konulan daha yüksek standartta beklentileri ve görevleri başarmada çok güç problemlerle karşılaşabilirler. Bu anlamda geri zekâlılar için saptanan amaçlardan mantığa aykırı bir uzaklaşma olabilir. Bu fikrin uygulanmasında çok dikkatli ve uyanık olmak icap edecektir. Bütünleşmenin hatırı için geri zekâlıların erişemeyeceği yüksek standartlar koymak onları yenecekleri bir seri yeni problemlerle yüzyüze getirecektir.

Geri zekâlı çocuklar ve gençler için ayrı enstitülerin gereği üzerinde çok az bir görüşme yapıldı. Halen bazı ülkelerde mevcut olan büyük enstitülere benzer kurumlara ihtiyaç olmadığı ve bu tür enstitülerin kurulmaması sonucuna varıldı. Son derece gerekli olan ağır vakalar için sağlanacak tüm hizmetlerin bir parçası olarak bilinmesi ve bu tür kurumların konusu olmayanlar için bir eğitim kurumu olarak görülmemesi ve bu konuda çaba harcanmaması fikri kabul gördü. Ancak bireysel ihtiyaçlara göre, mahalli sağlık kurumlarında, aile yaşamını, tüm bütünleşmeye en yakın düşen bir yaşamı küçük ev tipi öğrenci yurtları yaşamını teşvik için rehabilitasyona ve hatta sürekli ev yaşamı na ilk bir basamak olarak yatılı bakım sağlanmış olmalıdır. Fikri benimsendi.

#### *KONU: IV:*

“Geri Zekâlı Çocukların ve Yeni Yetmelerin Sosyal Bütünleşmesini Düzenlemek ve Gerçekleştirmek için İzlenecek Eğitim Politikası, sağlanacak İdari ve Personel Gereklere” Konulu IV. tebliğ İspanya Çalışma Bakanlığı Beden ve Zihin Özürlüler Bölümü Catalonia Bölgesi Müdürü Bay Maria Jarque Jutlar tarafından sunuldu.

Bay Jutların yazılı tebliği son rapor idi. Tebliğini sunduktan sonra İspanyadaki pratik uygulama durumlarını açıkladı. Bu açıklamasına göre İspanya’da 1973 tenberi özel örgüt kurulduktan sonra geri zekâlıların eğitimi öncelik kazandı. Bu konunun mali olarak desteklenmesi için geniş bir bütçe yapıldı. Catalonia’da geniş yetki ve fonksiyonlara sahip profesyonel uzmanlardan oluşan gezici bir grup teşkil edildi. Bu gezici grubun görevleri:

- a. Geri zekâlı çocukları ayırmak ve teşhis etmek için gerekli incelemeleri yapmak.
- b. Geri zekâlı çocuklara ve gençlere terapatik rehberlik yapmak,
- c. Geri zekâlı çocuklar ve gençler için yapılan eğitim hizmetlerini ve kurumları denetlemek (Bu denetleme daha iş başında eğitim çalışmalarına uygun yön vermek, yapılan yanlışları düzeltmeye yönelik bir denetlemedir.)
- d. Mevcut eğitim hizmetlerine teknik bilgi ve yön vermek.
- e. Eğitim öğretim personeli eğitmek ve görev almış olanları iş başında yetiştirmek.

Çeşitli alanlarda profesyonel uzmanlardan oluşan bu takım çalışması küçük kasaba ve az nüfuslu kırsal bölgelerde bulunan geri zekâlı çocuklara eğitim öğretim hizmetlerinin götürülmesini sağlamaktadır. Aksi taktirde kırsal bölgelerde bulunan geri zekâlılara eğitim hizmetlerinin ve burada çalışan personele teknik bilgi ve yardımların götürülmesi olanak dışı kalmaktadır.

Operasyonda bulunan bu takım grup çalışmalarından kısa zamanda olumlu sonuçlar alınmıştır. Grup bazı güçlüklerle rağmen kendisine verilen bütün görevlerinde başarılı olmuştur. Uygun grup çalışma ruhunun oluşmasında karşılaşılan belli başlı güçlükler şunlardır.

- a. Grubu oluşturan çeşitli uzmanların görev ve sorumluluklarının açıkça belirlenmemiş olması,
- b. Grubu oluşturan kimselerin kişiliğinden gelen problemlerin olması,
- c. Merkezi yönetim örgütünün mükemmel olmaması.
- d. Grupta tıp doktorlarının tıbbi incelemeler sonunda elde edilen bulguları tüm teşhis için yeterli görme eğiliminde olması.

Takım-grup çalışmaları birçok eleştirilere hedef olmuştur. Ancak bu eleştiriler takım çalışması kavramının hatalı olduğu anlamına alınmamış, aksayan ve işlemeyen hususların düzeltilmesi yoluna gidilmiştir.

Serbest grup görüşmelerinde geri zekâlıların sınıflandırılması konusu ele alındı. Bu konuda Dünya Sağlık Organizasyonunun (World Health Organisation) WHO önerilen hafif (mild), orta (moderate) yarı bağımlı, ağır (severe) bağımlı ve pek derin - çok ağır - (profound) tamamen bağımlı olmak üzere dört derece de geri zekâlılığın anlamlı



bir şekilde tanımlanamayacağında fikir birliğine varıldı. Çocukların sadece damgalanmasının azaltılması isteniyorsa çocukların sahip oldukları noksanlıklar, özürlerden daha çok, onların üstün yetenekleri ölçme aracı olmalıdır. Damgalamaktan sakınmak için sınıflandırmalar statik (değişmeyen) olmamalı gelişim yeniden gözden geçirilmelidir. Geri zekâlıların sınıflandırılması, kaçınılmaz olduğu için bu sınıflandırmada daha çok sosyal yetenekleri dayanak olarak bağımlılıktan bağımsızlığa doğru yeni bir sıralama ölçeği kullanılmalıdır. Mevcut bilgilere göre Dünya Sağlık Organizasyonu (WHO) yapmış olduğu sınıflandırma da sosyal yetenekleri dayanak olarak almıştır. Fakat bazı delegeler bu sınıflandırmanın sosyal bütünleşmeyi teşvik amaçlarına uygun olamayacağı kanısında olduklarını ileri sürmüşlerdir. Ancak geri zekâlı çocukların ve gençlerin eğitimlerinde alınacak tedbirlerin belirlenmesi için bağımlılık derecelerine göre bir sınıflandırma yapılması gerektiği ve statik olmak şartıyla Dünya Sağlık Organizasyonunun yaptığı sınıflandırmanın kullanılması delegelerin çoğunluğunca onaylanmıştır.

Gerî zekâlı çocukların seçimi, eğitimi ve öğretimlerinde grup çalışması genel olarak desteklenmiştir. Çeşitli disiplinlerden gelen profesyonel meslek mensuplarından oluşan grubun lideri kim olmalı sorusu geniş tartışmalara konu oldu. Genellikle grup liderlerinin doğal yahut genel onaya bağlı seçimle yapılması fikri kabul gördü. Bütün delegeler geri zekâlıların seçim ve eğitimlerinde başat (dominant) rolün doktorlarda olmasının istenmeyen bir tutum olduğunu ileri sürdüler. Ancak toplantıya katılan bazı tıp doktorları bu görüşü paylaştılar - ve bazı ülkelerde bu karışıklığa kanunların sebep olduğunu örneklerle açıkladılar. Grubun kimlerden oluşması gerektiği ve grup düzeni çok ilginç fikirlerin ortaya atılmasına sebep oldu. Bir kısım delegeler geri zekâlı çocuk hakkında bilgi sahibi olan herkese grupta yer verilmesini savundular. Bu suretle ihtiyaçtan doğan mevcut uyuşmazlıklar ve fikir ayrılıklarının ortadan kalkacağını ileri sürdüler. Delegelerin büyük bir kısmı ise yapılan çeşitli uygulamalardan alınan sonuçlardan örnekler vererek makul bir anlaşmaya varabilmek için grubu mümkün olduğu kadar çok yönlü derin bilgiye sahip az sayıda profesyonel kimselerden oluşturmalıdır. görüşünü savundular. Derin alan bilgisine sahip az sayıda uzmanlardan oluşacak grup fikri çoğunluğun onayını kazandı. Ana babanın otomatik olarak grup içine alınması tartışılmaz olarak kabul edildi. Ancak geçici teşhisler yapılırken ana babanın hakları ve yardımları ile onların ilk görüşme sırasında yüze gelecekleri üzüntü dengesi sağlanmalıdır, görüşü başat bir görüştü.

Delegeler genellikle iki tür grup kavramı üzerinde birleştiler. Bunlar,

- 1- Yönetme ve Uzlaştırmaya hazır ve muktedir belirli bir lider yönetiminde birbirine bağlı disiplinlerden oluşan bir grup.
- 2- Grubu oluşturan üyelerden farklı bir üye koordinatörün bulunduğu tüm üyeleri eşit hak ve sorumluluklara sahip çeşitli disiplinlerden gelen profesyonel kimselerden oluşan bir grup.

Her iki grup karamında da grup lideri ve Koordinatöründen başka grubu oluşturan bütün üyelerin kendi görevlerinin aşama sırası (hiyararşi) ve pozisyonlarına bakılmaksızın eşitlik olmalıdır. Eşitsizlik grup çalışmalarını yasaklar, bozar. Bu hem uğraşı ve hemde grubun psikodinamiği üzerinde olumsuz etkiler yapar.

Hükümet yapıları ile genel ve gönüllü özel sektörler arasındaki ilişkilerin konusu farklı idari sistemler ve ideolojiler olduğundan tartışılması ve ortak bir görüşe varılması güç olmuştur. Mali olanakların sağlanması konusu her ülke için çok açık ve önemli bir sorun olarak kabul edilmiş, bunun sadece merkezin sorumluluğuna verilmeyip sorumluluğun dağıtılması ve bireylerin bazı hizmetleri için mahalli olanakların harekete getirilmesi önerilmiştir. Eğer geri zekâlı çocukların çeşitli hizmetleri için hükümet düzeyinde sorumlu tek bir Bakanlık yok ise çeşitli hizmetleri koordine etme işinin bir bakanlığın sorumluluğuna verilmesi genel kurulca onaylanmıştır.

Delegeler kendi ülkelerinde geri zekâlılar için sağlanan olanaklara ve sisteme göre iki gruba ayrıldılar. Bir kısmı geri zekâlılar için gönüllü hizmetleri diğer kısmı devletçe sağlanan genel hizmetleri savundular. Her iki tür hizmet ve olanakların lehinde ve aleyhinde sert tartışmalar yapıldı. Bir taraftan bu konuda ilk atılımın kuvvetli gönüllü sektörden geldiği ve gönüllü dernekler aracılığı ile bu konuda büyük hizmetler verileceği tartışıldı. Diğer taraftan gerekli hizmetleri sağlamak için ülkenin bütün kaynaklarına ve olanaklarına sahip devletin sorumluluklarını bir tarafa itmesinin yanlış ve uygarlık dışı bir tutum olduğu konusu üzerinde ağır tartışmalar yapılmıştır. Birçok ülkelerin delegeleri, her iki sektörün birbirini tamamlayacak şekilde çalışırsa çift kuvvetin birçok yararlar ve kaliteli hizmetler verebileceği görüşünde olduklarını savundular. Delegelerin çoğu bu hizmetlerin gönüllü kuruluşların desteği ile daha çok devletin sorumluluğu olarak kabul edilmesini gerekli görmüştür.

Toplantıda bu konuda yapılan tavsiyeler ikinci yazımızda yer olacaktır.